

židinių su geležies šlako ir medžio anglių likučiais. Tiksliau nustatyti gamybinės veiklos apimties nepavyko, nes tyrimų metu rasti tik suardyti spėjamų židinių fragmentai.

Tyrimų metu šurfe 3 ir perkasoje 5 buvo rasta gyvulių kaulų, kurie perduoti tyrimams Kauno zoologijos muziejui. Muziejaus specialistai identifikavo amūrinio arba turaninio (prie Kaspijos jūros gyvenusio ir iki XIX a. vidurio išnaikinto) tigro žandikaulį (2 pav.). Tai greičiausiai XIX–XX a. sandūros laikotarpio medžioklės trofėjaus fragmentas. Radiniai perduoti Kauno miesto muziejui.

Tyrimų rezultatai sutampa su 1988 m. atliktų tyrimų išvadomis.

Druskininkų St. 9

A plot in the E part of the old town was investigated. The quarter, in which the plot is situated, formed in the 16th century, the network of neighbouring streets since the 15th century. Ten various-sized test pits and trenches (a total of 70 m²) were excavated. It was determined that a naturally formed, 1.3–1.7 m thick layer had been discovered everywhere (Fig. 1). Tens of 15th–18th-centuries potsherds, three 19th-century coins, and pieces of iron slag were discovered. The mandible of a Siberian or Caspian tiger also found (Fig. 2). The majority comprise finds characteristic of the early 17th century; they were especially abundant in test pit 8. This allows the assertion to be made that the area has been inhabited since the 15th century. The iron slag finds are also connected with this early settlement. Wooden buildings began to appear in the 15th century. A layer connected with masonry construction is found only beginning in the 19th century.

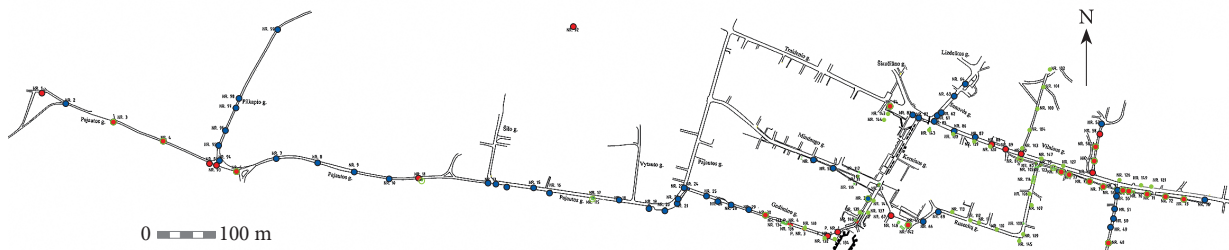
KERNAVĖ

Elena Pranckėnaitė,
Aušra Zalepūgienė

Tyrimai Kernavėje

2013 m. buvo tęsiami archeologiniai tyrimai Kernavės miestelio (Širvintų r.) vandens ir nuotekų įrengimo vietose, dalis kurių patenka į Kernavės senojo miesto II (UK 24568) teritoriją, kita – į Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato buferinę apsaugos zoną ir jos aplinką. UAB „Utenos melioracija“ užsakymu šiose teritorijose perkasomis ir šurfaus iširtos prastūmimo prieduobės (daugeliu atvejų praplečiant 2011 m. (žr. *ATL 2011 metais*, V., 2012, p. 389–392) tirtų šurfų vietas) ir įvadų (iki sklypų) vietas, žvalgomaisiais šurfaus nustatytas kultūrinio sluoksnio paplitimas įvadų iki sklypų vietose bei atlikti archeologiniai žvalgymai atviru būdu kastose trasų vietose. Kernavės miestelio 2013 m. detaliųjų, žvalgomųjų archeologinių tyrimų metu iširtas 848 m² dydžio plotas (1 pav.).

Pastaraisiais metais Kernavės kultūrinio rezervato buferinė apsaugos zona ir Kernavės senojo miesto II teritorija buvo tyrinėta archeologų: 2004 m. – D. Vaičiūnienės, 2006, 2008 m. – R. Vengalio, 2007–2008, 2010 m. – G. Vėliaus, 2008, 2012 m. – D. Baltramiejūnaitės, 2012 m. – L. Kvizikevičiaus (*ATL 2012 metais*, V., 2013, p. 400). Tyrimų metu rasti XIV–XVIII a. datuojami archeologiniai radiniai, ūkinės duobės (žr.: *ATL 2004 metais*, V., 2006, p. 52–53; *ATL 2006 metais*, 2007, p. 420–423; *ATL 2007 metais*, 2008, p. 125–129; *ATL 2008 metais*, 2009, p. 257–259, 330–332, 332–336; *ATL 2010 metais*, 2011, p. 335–336; *ATL 2012*

- - 1 1 pav. 2013 m. tyrinėtų vietų Kernavėje situacijos planas. 1 – šurfai, kuriuose 2011 m. rastas kultūrinis sluoksnis; 2 – šurfai, kuriuose 2011 m. kultūrinio sluoksnio nerasta; 3 – 2013 m. tirti plotai.
  - - 2
  - - 3
- E. Prancėnaitės brėž.

Fig. 1. Situation plan of the sites excavated in Kernavė. 1 – test pits, in which a cultural layer was discovered in 2011; 2 – test pits, in which no cultural layer was found in 2011; 3 – areas excavated in 2013.

2 pav. Žiedas su pinta priekine dalimi iš ploto 140. A. Zalepūgienės nuotr.

Fig. 2. The ring with the braided bezel from area 140.

0 2 cm

3 pav. Kaulinės šukos iš ploto 140. A. Zalepūgienės nuotr.

Fig. 3. The bone comb from area 140.

0 2 cm

4 pav. Juostinis (?) žiedas iš ploto 140. A. Zalepūgienės nuotr.

Fig. 4. The band (?) ring from area 140.

0 2 cm

metais, V., 2013, p. 664). 2011 m. miestelio teritoriją – Gedimino, Kerniaus, Kriveikiškių, Mindaugo, Pajautos, Pilkapio, Senovės, Vilniaus gatves – šurfais tyrė A. Kuzmickas. Daugumoje šurfų rastas kultūrinis sluoksnis datuojamas XV–XIX a. (ATL 2011 metais, V., 2012, p. 389–392).

2013 m. Pajautos gatvėje ištirtos šulinių prieduobių vietos, prišliejant jas prie 2011 m.

ištirtų šurfų 3–4, 6. Šiuose šurfluose kultūrinio sluoksnio ar archeologinių radinių neaptikta. Praplėstame šurfe 17 bei ištirtame 4x2 m dydžio plote (šurfas 115) įvadų vietose surastos kelios buitinės žistos neglazūruotos keramikos šukės ir suplauto kultūrinio sluoksnio fragmentai.

Mindaugo gatvėje buvo ištirtas plotas 31, praplečiant 2011 m. tirtą šurfą iki 4x3 m dydžio. Šiame plote surastas XVIII–XIX a. datuojamas kultūrinis sluoksnis su pavieniais XVII a. datuojamais radiniais. Taip pat ištirti 2 šurfai (116–117) numatytų įvadų iki sklypų vietose (2x2 m dydžio). Šurfluose rasta vėlyvų, XVIII–XX a. datuojamų archeologinių radinių.

Gedimino gatvėje ištirtas plotas 30, praplečiant 2011 m. tirtą šurfą ir apimant įvadą iki sklypo (Gedimino g. 7) ribos. Surastas maišytas XVIII–XIX a. datuojamas kultūrinis sluoksnis su buitine keramika, stiklo šukėmis bei metaliniais dirbiniais. Taip pat prastūmimo prieduobių vietose ištirti 2 plotai (132, 134). Plote 132 fiksuotas 50 cm storio kultūrinis sluoksnis be archeologinių radinių. Plote 134 XVII–XVIII a. maišyto kultūrinio sluoksnio storis siekė 40–90 cm. Įžemyje fiksuotoje duobėje surasta XIV–XV a. datuojamos keramikos šukių.

Ištirtose įvadų iki sklypų (Gedimino g. 1, 4, 5, 6) vietose (plotai 131, 133, 135, 136) anks-

tyvesnio sluoksnio nei XVIII–XIX a. nerasta. Įvado vietoje iki sklypo (Gedimino g. 3; plotas 118) surastas kultūrinis sluoksnis ir XVII a. datuojamų archeologinių radinių.

Kerniaus gatvėje buvo iširta prieduobės vieta (ploto 33), praplečiant 2011 m. tyrimų vietą. Taip pat iširtos dvi 4x2 m dydžio (ploto 137) ir 5x2 m dydžio prastūmimo prieduobės (plotas 138). Prastūmimo prieduobėse 138 rastas maišytas XVIII a. kultūrinis sluoksnis, o 137 – tiesiant inžinerines trasas suardytas XVII–XVIII a. kultūrinis sluoksnis. Iširtos įvadų vietos (plotai 139–140). Šiuose plotuose surastas nuo XIV a. datuojamas kultūrinis sluoksnis su XVIII a. suardymais (duobėmis). Surasta ir XIV–XV a. datuojamos buitinės keramikos, metalo lydymo atliekų, ypačiųjų radinių (sidabrinis žiedas pinta priekine dalimi (2 pav.), kaulinės šukos (3 pav.), juostinis (?) žiedas (4 pav.), svarstyklių detalė).

Šioje gatvėje iširta hidranto vieta ir atšakojimo siurblynės link vieta (plotas 114). Kultūrinio sluoksnio čia nerasta, atkarpa buvo suardyta statant buvusį buitinį pastatą bei įrengiant akmeninę atraminę tvorelę sklypo Kerniaus g. 7 link. Pakeitus trasų tiesimo projektą papildomai iširti du 2x2 m dydžio žvalgomieji šurfai (143–144). Juose kultūrinio sluoksnio nerasta, ši teritorija suardyta ankstesnių statybų metu.

Ruseckų gatvėje buvo iširta 10 žvalgomųjų šurfų 105–114 (2x2 m dydžio). Šurfe 105 70–80 cm gylyje rastas 40–70 cm storio kultūrinis sluoksnis, datuojamas XVI–XVII a. Jame rasta buitinės keramikos, stiklo, smulkių metalinių dirbinių (puošybiniai elementai), taip pat Jono Kazimiero šilingas. Šurfe 114 apie 2 m gylyje surastas griautinis *kapas* su viena įkape – diržo sagtele. Palaidojimas orientuotas ŠR–PV kryptimi, po kaukole rastas lauko riedulys (5 pav.). Šurfas praplėstas dar 16 m², jo aplin-

koje daugiau palaidojimų nesurasta. Likusiuose žvalgomuosiuose šurfluose Ruseckų gatvėje (šurfai 106–113) kultūrinio sluoksnio nerasta.

Iširta siurblynės vieta (plotas 65; 45 m² dydžio). Rasta XIV a. datuojama ūkinė duobė su buitine keramika (6 pav.), metalo lydymo atliekomis bei dideliu kiekiu gyvulių kaulų ir ypačiaisiais radiniais: žalvarinėmis šukomis,

5 pav. Plote 114 atidengtas palaidojimas. A. Zalepūgienės nuotr.

Fig. 5. The burial unearthed in area 114.

6 pav. Plote 65 fiksuotos ūkinės duobės pjūvis.

E. Pranckėnaitės nuotr.

Fig. 6. Cross-section of the storage pit recorded in area 65.

7 pav. Radiniai iš
ploto 65, duobės 1.
A. Zalepūgienės nuotr.

Fig. 7. Finds from pit
1 in area 65.

8 pav. Juostinės
apyrankės dalis,
lietas žiedas iš ploto 142.
A. Zalepūgienės nuotr.

Fig. 8. Part
of a flat bracelet
and a cast ring
from area 142.

9 pav. Plokštelinės
segės fragmentas
iš ploto 142.
A. Zalepūgienės nuotr.

Fig. 9. A fragment
of a flat brooch
from area 142.

kaklo vėrinio dalimi – rombiniu kabučiu, žalvarinėmis tvirtinimo detalėmis, geležine yla (7 pav.).

Ruseckų gatvėje taip pat ištirtos 2 prastūmimo prieduobių vietos (plotai 142, 145). Plote 142 fiksuotos kelios duobės, kultūriniame sluoksnyje ir duobėse rasta buitinės keramikos, gyvulių kaulų bei ypačiųjų radinių (juostinės apyrankės fragmentas, lietas žiedas pastorinta priekine dalimi, puošta įkartėlėmis (8 pav.), plokštelinės skardinės segės fragmentas (9 pav.), akmeninis verpstukas, akmeninis galštuvėlis). Pagal radinius kultūrinis sluoksnius ir dalis duobių datuojamos XIV a. Perkasos PV dalis suardyta tiesiant elektros kabelio trasą. Plote 145 rastas Jono Kazimiero šilingas bei nedidelis kiekis įvairių laikotarpių buitinės keramikos.

Ištirtoje šulinėlio prieduobių vietoje (plotas 148) surasta daug metalo lydymo atliekų, įžemyje fiksuota apie 3 m gylio duobė be archeologinių radinių.

Įvado į **Vilniaus g. 21** vietoje (plotas 123) fiksuotas maišytas XVII a. (XVI a.?) kultūrinis sluoksnius, kuriame rasta buitinės keramikos, žalvarinių puošybinių ornamentuotų detalių bei Žygimanto Vazos III šilingas (1625 m.). Šiame plote fiksuotos 2 medinių dėžių, įkastų į žemį, liekanos be radinių ir aiškesnių jų paskirties indikatorių.

Kelio atsišakojime „Kerniaus“ baro link buvo ištirtos šulinių prieduobių vietos (plotai 58A, 59), praplečiant 2011 m. kastų šurfmų vietas. Šiuose plotuose rasti kultūrinio sluoksniu, kuris pagal surastą buitinę keramiką datuojamas nuo XVII a., likučiai.

Kelio atsišakojime tarp **Vilniaus g. 8–10**, į Š nuo jo ištirti 5 šurfmų 100–104 (2x2 m dydžio). Šurfe 103 1,5 m gilyje rastas kultūrinis sluoksnius, datuojamas nuo XVI a. (šurfe aptiktas 1559 m. Žygimanto Augusto denaras). Kituose šurfmuose 100–102, 104 kultūrinio sluoksniu nerasta.

Kriveikiškių gatvėje ištirtos šulinių prieduobių vietos (plotai 35, 37–40, 44–48, 54, 91), praplečiant 2011 m. tyrimų vietas ir apimant įvadu iki sklypų. Visuose tirtuose plotuose, ypač teritorijoje arčiau Vilniaus gatvės rastas kultūrinis sluoksnius, datuojamas nuo XVI a. Šurfe 54 aptiktas žalvarinis lietas žiedas prapla-

tinta priekine dalimi, o šurfe 91 rasti 8 Jono Kazimiero šilingai.

Ištirtos 4 įvadų į sklypus vietos (plotai 119–120, 124–125). Jose rastas neintensyvus kultūrinis sluoksnius, kuriame aptikta archeologinių radinių, datuojamų nuo XVII a. Ištirta prastūmimo prieduobės vieta (plotas 146), kultūrinio sluoksniu ar archeologinių radinių nerasta. Siurblynės vietoje ištirtame 4x4 m dydžio plote atidengtas maišytas XVII–XVIII a. kultūrinis sluoksnius, o duobėje rasta pypkės galvutė, datuojama XVIII a.

Vilniaus gatvėje buvo ištirtos šulinių prieduobių vietos, praplečiant 2011 m. tyrimų vietas – plotai 69–75, 77–81, 84. Visuose tirtuose plotuose fiksuotas kultūrinis sluoksnius, datuojamas nuo XVI–XVII a. Kultūriniame sluoksnyje buvo rasta buitinės žiastos glazūruotos ir neglazūruotos keramikos, stiklo fragmentų, gyvulių kaulų, taip pat ypačių radinių. Plote 69 aptikta metalinių tvirtinimo detalių, geležinė yla, akmeninis verpstukas. Plote 70 rastas Rygos šilingas (10 pav.), plote 74 – žalvarinė rombo formos simbolinio rakto dalis, 8 Jono Kazimiero šilingai, žalvarinis pakabutis (vėrinio skirtukas?). Plote 75 surinkta buitinės keramikos, metalo, stiklo dirbinių, geležinis raktas, žalvarinis antpirštis, keletas Jono Kazimiero šilingų. Plote 80 rastas Jono Kazimiero šilingas, šurfe 78 – geležinio peilio geležtė, Jono Kazimiero šilingas, diržo (?) tvirtinimo detalė, 77 (duobėje) – geležinio rakto fragmentas (11 pav.)

Plote 81 atidengta ir preparuota molio kasimo duobė (likusi duobės dalis yra už ištirtos plotos P ribos), kurios gylis siekė 5,2 m (12, 13 pav.). Pagal archeologinius radinius ji galėjo būti naudojama nuo XVI a. (?). Šalia jos įžemyje preparuotos dar kelios duobės su XVII–XVIII a. radiniais. Plote 81, molio kasimo duobėje surasta ypač daug archeologinių radinių – įvairių

10 pav. Rygos šilingas iš ploto 70.

A. Zalepūgienės nuotr.

Fig. 10. A Riga shilling from area 70.

11 pav. Raktas iš ploto 77, duobės 1.

A. Zalepūgienės nuotr.

Fig. 11. A key from pit 1 in area 77.

laikotarpių buitinės keramikos (viršutinėje dalyje rasta buitinė keramika datuojama XVIII a.), stiklo ir stiklo indų duženų, metalinių dirbinių, koklių (plokštinių ir puodyninių), molio tinko, šlako bei gyvulių kaulų. Duobėje surinkta ir ypačių radinių – peilių geležčių, ylių, kaltinių vinių, tvirtinimo detalių, titnaginis skiltuvus, batų pasagėlių, antpirščių (14 pav.), pypkių galvučių, juostinių žiedų, žiedas praplaitinta priekine dalimi, žalvarinių skardelių. Didžioji dalis rastų monetų datuojamos XVI–XVIII a., rastas ir Jono Albrechto pusgrašis (1492–1501).

Ištirtos 6 įvadų į sklypus vietos (plotai 121–122, 127–130, 149), prastūmimo prieduobė Vilniaus ir Ruseckų gatvių sankryžoje (plotas 147) ir prastūmimo prieduobė Vilniaus ir Krievikiškių gatvių sankryžoje (plotas 126). Plote 147 surastas XVII a. datuojamas kultūrinis sluoksnius, kitoje prastūmimo prieduobėje (plotas 126) kultūrinio sluoksniu ar radinių nerasta.

2013 m. dalyje tirtų plotų surastas kultūrinis sluoksnius yra dalinai suardytas, įrengiant asfaltuotas gatves ir pėsčiųjų takus, tiesiant inži-

12 pav. Plote 81 surasta molio kasimo duobė.
A. Zalepūgienės nuotr.

Fig. 12. The clay extraction pit found in area 81.

13 pav. Plote 81 surasta molio kasimo duobė.
A. Zalepūgienės nuotr.

Fig. 13. The clay extraction pit found in area 81.

14 pav. Antpirštis
iš ploto 81.
A. Zalepūgienės nuotr.

Fig. 14. The thimble
from area 81.

0 ————— 1 cm

nerines trasas. Ankstesnių archeologinių tyrimų rezultatai bei 2011, 2013 m. archeologiniai duomenys leidžia teigti, kad Kernavės miestelyje esančiuose sklypuose kultūrinis sluoksnis yra išlikęs geriau.

2013 m. atlikus žvalgomojusius ir detaliuosius archeologinius tyrimus Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato buferinėje apsaugos zonoje bei Kernavės senojo miesto II teritorijoje, galima teigti, kad kultūrinis sluoksnis aptiktas visoje centrinėje Kernavės miestelio dalyje, Vil-

niaus gatvės prieigose. Ankstyviausias kultūrinis sluoksnis, datuojamas nuo XIV a., fiksuotas į Š ir ŠR nuo esamos bažnyčios. Intensyvus XVI–XVIII a. sluoksnis aptiktas Vilniaus ir Kriveikiškių gatvių prieigose.

The excavations in Kernavė

In 2013, the excavations (848 m²) at the site of water and sewerage lines were continued in the town of Kernavė (Širvintos district) (Fig. 1). In 2013, a cultural layer was discovered in the approaches to Vilniaus Street throughout the central part of Kernavė. The earliest cultural layer, which dates to the 15th century, was recorded to the N and NE of the existing church. A find-rich 16th–18th-centuries layer was discovered in the approaches to Vilniaus and Kriveikiškių Streets.

The areas excavated in Kerniaus Street contained a cultural layer going back to the 14th century that included areas destroyed during the 18th century (by pits). 14th–15th-centuries household pottery, metal smelting waste, and individual finds: a silver ring with a braided bezel (Fig. 2), a bone comb (Fig. 3), a band (?) ring (Fig. 4), and part of a set of scales were also discovered.

14th-century storage pits with household pottery, the grave (Fig. 5), metal smelting waste, and a large quantity of animal bones, ceramics (Fig. 6) and individual finds: a bronze comb, a diamond-shaped pendant from a necklace, bronze fasteners, and an iron awl (Fig. 7) were found in Ruseckų Street. A flat bracelet fragment, a cast ring with a thickened bezel decorated with incisions (Fig. 8), and a fragment of a sheet metal flat brooch (Fig. 9) were also discovered.

A 5.2 m deep clay extraction pit (Fig. 12, 13) was unearthed and excavated at Vilniaus

St. 81. Based on the finds, this pit could have been used since the 16th century (?). It contained an especially large number of finds: household pottery from various periods, glass shards, glass vessel fragments, metal artefacts, stove tiles (panel (*Blattkacheln*) and ‘pot-shaped’ (*Topfkacheln*)), clay daub, slag, and animal bones as well as individual finds: knife blades, awls, hand-forged nails, fasteners, a flint fire striker, heel plates, thimbles (Fig. 14), pipe bowls, a fragment of key (Fig. 11), band rings, a ring with a wide bezel, and bronze sheet metal decorations. The bulk of the discovered coins date to the 16th–17th centuries (Fig. 10) and a John I Albert half groat was also found (1492–1501).

Rokas Vengalis

Tyrimai Kernavės viršutiniame mieste

Kernavės viršutiniame mieste, į P nuo Ruseckų gatvės 2013 m. buvo vykdomi žvalgomieji tyrimai ir žvalgymai, privačiame sklype nusprendus kasti tvenkinį (1 pav.). Šalia tirtos vietos archeologiniai tyrimai vykdyti jau ir anksčiau. Apie 100 m į PV, buvusio upelio vagos suformuotos griovos vietoje 1998–2001 m. tyrimus vykdė D. Vaičiūnienė (*ATL 1998 ir 1999 metais*, V., 2000, p. 131–134; *ATL 2000 metais*, V., 2002, p. 40–41; *ATL 2001 metais*, V., 2002, p. 59–60; *ATL 2002 metais*, V., 2005, p. 40–41). Per 4 sezonus čia ištirtas 423 m² plotas, aptiktas iki 50 cm storio kultūrinis sluoksnis, dengiamas 1,5–2 m sąnašinio sluoksnio. Kultūrinis sluoksnis datuotas XIV a., jis išlikęs tik griovos dugne, jame puikiai išsilaikiusi organinė medžiaga – tvoros, šuliniai, mediniai, tošiniai, odiniai bei kauliniai dirbiniai bei kiti organiniai radiniai. Aptikta nemažai apžiestos keramikos, gyvulių